

האגרונום א. זוסמן בקברות בני ביל'ו

12.5.1943

doc00419

דברי מ. שרתוק

נתמזגו באישיות מדע, עבודה ופזע.
בכל כוחות נשמתו התר ליפני, ולקח יפני
מיוחד באהבתי את האדמה, באמנתי בבחינת
באדמת ישראל, בבית היצירה המוקד מתוך
העבודה החקלאית, בנצחון החקלאי העברי
על שממות ארץ ישראל. עברו עליו שתי
עשרות שנים קשות בארץ. בעצמו רצה
בכך. לא רצה במנוחה, לא רצה בדוכן, --
ביקש להתערב בתוך לאומן החקלאי העו-
בד ולפעול בתיכו ומתוכו. אולי לא רבים
אלא מעטים הכירו אותו. אלה ידעו את
כל ערכו האנושי הגדול, הוא היה בשבילים
כאחד ליו הצובר את אלהיו במסחרים,
הוא לא פסק מהגות כל ימיו, לא פסק בחיי
יצירתו, לא רק באמרים רבים שפירסם, לא
רק בביקורים לאין ספור שביקר בסיגות
עבודה שונות, בשיחות ששוחח עם אנשים,
אשר חמיד עזר אותם למשה, הוא עבד
כל ימיו גם עבודה גדולה יותר -- עבודה
של הגהת יסוד, של בון נדבכים המצטרפים
לדבריהם גדול, והוא נשא את לבו להש-
למת העבודה -- לחקר החקלאות העברית
בארץ ישראל -- המדעית העמיקה והקפ-
דנית שלו לא הגיעה לו לסיים, כי חמיד
למד; יותר שרכש דעת -- יותר גבר בו
הצמאון להוסיף דעת, וכך נשארה העבודה
בלתי מסוימת, נקמה כי יעלה בידיו לקיים
את צוואתו, ולהציא לאור פרקים מסנה.
אלה שהכירוהו יזכרו את האור הגדול שהיה
בו חמיד, את האהבה הגדולה, ואת התביעה
הבלתי נפסקת מעצמו ומאחרים לעבוד ול-
עבוד, בעיקר -- לברוח מן הספל, להתרכז
בנקודה העיקרית שלנו: לחזק את השרירים
התודיים, בעבודת האדמה; להידבק ולהי-
צמד אל האדמה הזאת ולהבקיע מתוכה את
כל השמור בה לעתידו של עם ישראל.

מועצה, כפר-סבא הודיעה במודעות מיו-
חדות על מות אברהם זוסמן, ולעת אחרים
יצאה הלילה מדידת בתו, ד"ר דבורה זוסמן
בורדיאנסקי. הארון נישא בידי נשיא המו-
עצה והכריה, וקהל בני המושבה לעו אחי
עד למחוז לכפר, שם, ואשם הארון בספר
נית והובא אל נחלת-יהודה.

ב"ה אה"צ יצאה הלילה מבית המנוח אל
ראשון-לציון. לפני הארון הלכו תלמידי בית-
הספר המקומי ובידם זרי פרחים, ליד בית
הכנסת נשמעו דברי הספד, מפי הרב של
המקום, קדישמן, ובן-דוד, מראשוני המה-
יישבים, בדברי מלם הודגשו יחסיו הנעלים
של המנוח לחברי המושב, אהבתו לקרקע ול-
אדם, ליד בית הכנסת בראשון-לציון הס-
פידו חברו וידידו מר מנחם מאיר
ביץ, בדברים קצרים סיפר על הפקידו של
המנוח בלעד האדיסאי, על ערכו הרב
במשלחת תרבי ציון יחד עם אחד-העם,
והדו"ת שפירסם אז. נשיא המועצה המקומית
ז. חביב דיבר על העזרה הרבה שהגיש
המנוח לשוב החקלאי ועל חלקו בהכנסת
גידולים חדשים לארץ; עמד על תכונותיו
האישיות התרבותיות, כבודו הוא לראשון לציון
שהמנוח ימצא באדמתה את מנוחה האת-
רונה.

הח' ת. ה' פריין הספיד בשם המרכז
החקלאי והסתדרות האגרונומים אשר המנוח
היה נשיא הכבוד שלה, אלפים מבין החקל-
אים בארץ, וביניהם אגרונומים רבים, היו
מתלמידי הסנה הם שותפים לאבל. הוא
זכה לראות את שאיפת חייו בהתגשמותה--
חקלאי עברי בארץ החי על משקו.

ליד הקבר, במעלה הגבעה בין אישי
ביל'ו אמרו דברי הספד חבר מקריית ענ-
בים מי שהיה תלמידו של המנוח, ומ. שר-
תוק.